

บทสรุปผู้บริหาร

การปรับสมดุลทางการคลัง (Fiscal Consolidation) ในยุคหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประเทศไทยเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป และอาจมีความล่าช้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน โดยระดับหนี้สาธารณะต่อ GDP ของไทยในยุคหลัง COVID-19 ยังคงแสดงทิศทางเพิ่มขึ้นต่อเนื่องอยู่ที่ประมาณร้อยละ 65 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ในปี 2568 ในขณะที่ระดับหนี้สาธารณะของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Emerging Market and Middle-Income Economies: EMMIEs) มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย หรือแสดงทิศทางลดลง

ความล่าช้าในการปรับสมดุลทางการคลังดังกล่าวส่งผลให้ความเสี่ยงทางการคลังในช่วงหลัง COVID-19 (ปีงบประมาณ 2567 – 2568) ยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับช่วงก่อน COVID-19 โดยระดับการขาดดุลการคลังยังคงสูงกว่าเกณฑ์กรอบการขาดดุลการคลังสากลที่ร้อยละ 3 ต่อ GDP ส่งผลให้ระดับหนี้สาธารณะยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สะท้อนถึงปัญหาความสามารถในการจัดเก็บรายได้ที่ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับนโยบายด้านรายจ่ายของรัฐบาลท่ามกลางรายจ่ายที่ยากต่อการลดทอนที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2568 แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยได้ปรับตัวลดลงและเข้าสู่แนวโน้มขาลงอย่างชัดเจน แต่จากระดับการขาดดุลที่ยังอยู่ในระดับสูง และความสามารถในการจัดเก็บรายได้ที่ลดลง อาจส่งผลให้สัดส่วนภาระดอกเบี้ยต่อรายได้ในอนาคตเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 10 ได้ แม้ยังอยู่ในเกณฑ์น่าลงทุน (Investment grade) แต่ทิศทางแยลงอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ สถานการณ์ความเสี่ยงในยุคหลัง COVID-19 ดังกล่าวยังถือเป็นบททดสอบสำคัญของการบังคับใช้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (พ.ร.บ. วินัยการเงินการคลังฯ) รวมถึงกฎหมายการคลังฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องว่า สามารถสร้างวินัยและสนับสนุนความยั่งยืนทางการคลัง ในบริบทที่รัฐบาลต้องเผชิญทั้งความจำเป็นในการดูแลกระตุ้นเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดด้านฐานะการคลังที่เริ่มตึงตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

บทความฉบับนี้จึงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ถอดรหัสความเสี่ยงทางการคลังของประเทศไทยผ่าน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม มิติด้านการคลัง และมิติด้านกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจของเชื่อมโยงระหว่างความเสี่ยงทางการคลังกับปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศ สถานะความเสี่ยงทางการคลังในด้านหนี้ ด้านรายจ่าย และรายได้ รวมถึงทิศทางที่เหมาะสมในการปรับสมดุลทางการคลังในยุคหลัง COVID-19 ของไทย รวมไปถึงจุดแข็งและจุดท้าทายของบทบาทของเกณฑ์วินัยการคลังของไทยในการรักษาความยั่งยืนทางการคลังของประเทศ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนทางการคลังอย่างยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ มีข้อค้นพบและนัยเชิงนโยบายที่สำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

มิติด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม

1. ความท้าทายในการปรับสมดุลทางการคลังในยุคหลัง COVID-19 ดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีรากฐานมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างของไทย ทั้งในมิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค ความก้าวหน้าด้านดิจิทัล รวมไปถึงปัจจัยภายนอกประเทศจากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่ทวีความรุนแรงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางธรรมชาติ ปัญหาเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ส่งความเปราะบางมายังภาคการคลังทั้งทางตรงผ่านการบันทึกหนี้สาธารณะในการจัดเก็บรายได้ของรัฐให้ลดลง กดดันให้รายจ่ายเพิ่มขึ้น และทางอ้อมผ่านศักยภาพของการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ลดลง ส่งผลให้ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ชะลอตัวลงตาม รวมถึงเป็นปัจจัยกดดันต่อการควบคุมสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP

มิติด้านการคลัง

2. สำหรับความเสี่ยงด้านหนี้ พบว่า พื้นที่ทางการคลังของประเทศไทยยังคงมีเหลืออยู่รองรับการก่อหนี้เพิ่มเติมได้ หากมีความจำเป็น ภายใต้ความระมัดระวังรอบคอบ โดยบทความฉบับนี้ได้วิเคราะห์หาจุดเป็ดานหนี้สาธารณะที่เป็นจุดหักเปลี่ยน (Critical point) ที่ทำให้ผลของการก่อหนี้ของรัฐบาลหักเปลี่ยนจากเดิมที่ส่งผลบวก กลายเป็นส่งผลลบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ได้ใช้แบบจำลอง Production function โดยเพิ่มตัวแปรหนี้สาธารณะในรูป Concave function เพื่อสะท้อนถึงความสัมพันธ์แบบ Non-linear ระหว่างระดับหนี้กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในส่วนของฐานข้อมูล ได้ใช้ข้อมูลของกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ 24 ประเทศ รวมถึงประเทศไทย โดยมีช่วงระยะเวลาของข้อมูลประมาณ 40 ปี ย้อนหลัง (ปี 1960 – 2020) และในส่วนของเครื่องมือทางเศรษฐมิติ ได้ใช้เครื่องมือ 2-Stage-Least-Squared Model เพื่อขจัด Bias จากปัญหา Endogeneity problem ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับหนี้กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งได้ปรับตัวแปรตาม (การขยายตัวทางเศรษฐกิจ) ให้อยู่ในรูปค่าเฉลี่ย 5 ปีข้างหน้า เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ตัวแปรต้น (ระดับหนี้) ที่สูงขึ้น เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในทางกลับกัน

ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า ระดับเป็ดานหนี้สาธารณะภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมในยุคหลัง COVID-19 ของไทย อาจอยู่ที่ประมาณไม่เกินร้อยละ 79 ต่อ GDP ภายใต้สมมติฐานของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การเกินดุลบัญชีเดินสะพัด และประสิทธิภาพของภาครัฐที่ดี สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีพื้นที่ทางการคลังสำหรับการก่อหนี้เพิ่มเติมเพื่อดูแลเศรษฐกิจอยู่อีกประมาณร้อยละ 10 – 15 ต่อ GDP (ระดับหนี้สาธารณะในปัจจุบัน (ปี 2568) อยู่ที่ประมาณร้อยละ 65 ต่อ GDP) ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวมีทิศทางที่สอดคล้องกับ (1) ดัชนีรวมเตือนภัยทางการคลังภายใต้แบบจำลองระบบสัญญาณเตือนภัยทางการคลัง (Fiscal Early Warning System) ที่แสดงค่าความเสี่ยงระดับปานกลางในยุคหลัง COVID-19 โดยมีความน่าจะเป็นของการเกิดวิกฤตอยู่ที่ประมาณร้อยละ 30 สะท้อนถึงพื้นที่ทางการคลังในการก่อหนี้ที่ยังมีอยู่หากมีความจำเป็น ภายใต้ความระมัดระวังรอบคอบมากยิ่งขึ้น (2) รายงานของ IMF (2025) ที่ได้เปิดเผยผลการวิเคราะห์เป็ดาน

หนี้สาธารณะของไทยจากมุมมองต่าง ๆ ว่า น่าจะอยู่ในช่วงร้อยละ 77 – 87 ต่อ GDP และ (3) อันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในยุคหลัง COVID-19 ที่ยังอยู่ในระดับเดียวกับช่วงก่อน COVID-19 โดยในส่วนของบริษัท Moody's ได้มีการปรับลดมุมมองในอนาคตลงจากเดิม “มีเสถียรภาพ” เป็นมุมมอง “เชิงลบ” เพื่อเป็นการส่งสัญญาณถึงความจำเป็นในการปรับสมดุลทางการคลังในอนาคตต่อไป

3. ความเสี่ยงของรายจ่ายที่ยากต่อการลดทอนในระยะปานกลางยังอยู่ในระดับบริหารจัดการได้ โดยมีประเด็นที่ยังสามารถปรับลด ควบคุม หรือเพิ่มประสิทธิภาพของงบประมาณ

ได้อีก โดยในปีงบประมาณ 2568 รายจ่ายที่ยากต่อการลดทอนรวมทั้งหมดคิดเป็นสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 12.2 ต่อ GDP ปรับตัวสูงขึ้นจากร้อยละ 11.3 ปีงบประมาณ 2561 ในขณะที่ในระยะปานกลาง (กรณีฐาน) คาดว่า จะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 1 ต่อ GDP โดยแม้ว่าสัดส่วนรายจ่ายชำระหนี้และภาระผูกพันจะมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น แต่มีปัจจัยบวกจากสัดส่วนรายจ่ายเงินเดือนและค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐที่ปรับตัวลดลงต่อเนื่องตามนโยบายการควบคุมขนาดของบุคลากรภาครัฐไม่ให้เพิ่มขึ้น รวมถึงรายจ่ายสวัสดิการบุคลากรภาครัฐเริ่มขยายตัวในอัตราชะลอตามการชะลอตัวของจำนวนข้าราชการที่เกษียณอายุ รวมถึงสัดส่วนข้าราชการเกษียณใหม่ในระยะปานกลางจะอยู่ในระบบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ทั้งหมด ส่งผลให้รายจ่ายเงินเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ ของข้าราชการต่อหัว ขยายตัวในอัตราชะลอลง นอกจากนี้ รายจ่ายเงินสำรองเข้า กบข. ตามกฎหมายกำหนด จะเริ่มปรับตัวลดลงในปีงบประมาณ 2569 เป็นต้นไป

ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการปรับลด ควบคุม หรือเพิ่มประสิทธิภาพรายจ่าย ในระยะปานกลาง ดังนี้ (1) กำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลร่วมกันทุกภาคส่วนในการควบคุมเม็ดเงินรายจ่ายเงินเดือนค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐไม่ให้เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2568 อย่างเคร่งครัด ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรภาครัฐ (2) ควบคุมการขยายตัวของรายจ่ายค่ารักษาพยาบาลข้าราชการให้ขยายตัวไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี พร้อมทั้งกำกับดูแลความโปร่งใสค้ำค่าของงบประมาณโดยเฉพาะในส่วนของการใช้สิทธิในแผนกผู้ป่วยนอก (Outpatient Department: OPD) และ (3) จัดสรรรายจ่ายสวัสดิการประชาชนเพิ่มเติมเพื่อรับมือแก้ไขปัญหาค่าครองชีพไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอของระบบการออมเพื่อการเกษียณของประชาชน รวมถึงปัญหาของความยั่งยืนทางการเงินของกองทุนประกันสังคมในระยะยาว ทั้งนี้ หากมีการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมด จะช่วยให้ความคุ้มค่าของงบประมาณเพิ่มขึ้น ในขณะที่ภาระงบประมาณปรับลดลงได้อีกประมาณร้อยละ 0.2 ต่อ GDP จากกรณีฐาน และส่งผลสัดส่วนวงเงินงบประมาณรายจ่ายลดลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 18.6 ต่อ GDP ในระยะปานกลาง ซึ่งจะเอื้อต่อการปรับสมดุลทางการคลังด้านรายได้ต่อไป

4. ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ภาครัฐของไทยแสดงแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา โดยเมื่อเทียบกับนโยบายด้านรายจ่ายแล้ว ทำให้ระดับการขาดดุลงบประมาณภายใต้โครงสร้างรายได้ ณ ปัจจุบันไม่เอื้อต่อการรักษาเสถียรภาพหนี้ นอกจากนี้ สัดส่วนรายได้รัฐบาลต่อ GDP ของไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มตลาดเกิดใหม่ที่ไม่ได้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ (Non Resource-rich Emerging Markets: Non REMs) ประมาณร้อยละ 3.1 ต่อ GDP โดยมีประเภทรายได้ที่ประเทศไทยยังจัดเก็บได้ต่ำกว่า ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษี Capital Gain (ที่ประเทศไทยยังไม่มี

การจัดเก็บ) ภาษีฐานทรัพย์สิน ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรนำเข้าส่งออก และรายได้อื่น ๆ (อาทิ รายได้จากการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินของรัฐ รายได้ที่ได้จัดเก็บบนฐานของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม) ซึ่งรัฐบาลควรเร่งรัดดำเนินการเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้จากในปีงบประมาณ 2568 ซึ่งคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 14.6 ต่อ GDP โดยในระยะสั้น (ภายในปีงบประมาณ 2570) ควรเพิ่มสัดส่วนรายได้รัฐบาลต่อ GDP ให้อยู่ที่ร้อยละ 14.8 ต่อ GDP ระยะปานกลาง (ภายในปีงบประมาณ 2572) อยู่ที่ร้อยละ 15.8 ต่อ GDP เพื่อรักษาเสถียรภาพหนี้และในระยะยาว (หลังปีงบประมาณ 2573) อยู่ที่ประมาณร้อยละ 18 ต่อ GDP เพื่อให้ทัดเทียมกับระดับสากลและเพื่อเพิ่มพื้นที่ทางการคลังในการรองรับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและความท้าทายเชิงโครงสร้างต่าง ๆ

มิติด้านกฎหมาย

5. เกณฑ์วินัยการคลังของไทยในปัจจุบันสามารถส่งเสริมความยั่งยืนทางการคลังของประเทศในภาพรวมได้ระดับหนึ่ง ดังนี้ (1) เกณฑ์กรอบเพดานหนี้สาธารณะในปัจจุบันที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับเพดานหนี้สาธารณะสูงสุดที่การก่องหนี่เพิ่มเติมของรัฐบาลจะยังส่งผลบวกต่อเศรษฐกิจ ซึ่งอาจอยู่ที่ประมาณร้อยละ 79 ต่อ GDP (2) กรอบเพดานการกู้ยืมเงินเพื่อการขาดดุลช่วยจำกัดขอบเขตการก่องหนี่ใหม่ในแต่ละปีเพื่อป้องกันไม่ให้อัตราหนี้สาธารณะต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด (ในสถานการณ์ปกติ) (3) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการก่องหนี่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจจากการกำหนดให้การกู้เงินทุกบาทจะต้องเป็นไปเพื่อโครงการลงทุนเท่านั้น และ (4) กรอบเพดานการกู้ยืมเงินเพื่อการขาดดุลมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้รัฐบาลดำเนินการปรับสมดุลทางการคลัง โดยเฉพาะในช่วงที่ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ปรับตัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

6. เกณฑ์วินัยการคลังของไทยยังมีกลไกเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับรัฐบาลกรณีเกิดวิกฤตภายใต้การตรวจสอบของฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อไม่ให้เกณฑ์วินัยการคลังกลายเป็นอุปสรรคในการดูแลเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปตามหลักสากล ดังนี้ (1) กรณีที่รัฐจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับประชาชน หรือเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนภาคเอกชน (มากกว่าที่นำไปจัดทำโครงการลงทุน) รัฐบาลอาจพิจารณาลดวงเงินรายจ่ายลงทุนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยต้องชี้แจงเหตุผลความจำเป็นและแนวทางแก้ไขต่อรัฐสภา (2) กรณีที่รัฐจำเป็นต้องกู้เงินในระดับสูง รัฐบาลอาจกู้เงินเพิ่มเติมได้โดยออกเป็นกฎหมายเฉพาะ รวมถึงคณะกรรมการนโยบายการเงินการคลังของรัฐ (คณะกรรมการฯ) อาจพิจารณาขยายกรอบเพดานหนี้สาธารณะต่อ GDP ชั่วคราว โดยคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยหรือชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องหากมีการร้องขอจากฝ่ายนิติบัญญัติและหน่วยงานอิสระที่เกี่ยวข้อง

7. ทั้งนี้ หากพิจารณาฐานะการคลังในปีงบประมาณ 2567 – 2568 เกณฑ์วินัยการคลังของไทยได้ส่งสัญญาณเตือนให้รัฐบาลต้องเร่งรัดปรับสมดุลทางการคลังอย่างจริงจัง โดย (1) ระดับการขาดดุลงบประมาณใน 2 ปีดังกล่าว ได้เพิ่มขึ้นสูงกว่ากรอบเพดานการกู้ยืมเพื่อชดเชยการขาดดุลสะท้อนถึงความจำเป็นที่รัฐบาลต้องเริ่มใช้การบริหารสินทรัพย์เข้าช่วยเติมเต็มส่วนต่างดังกล่าว ซึ่งการเลือกใช้มาตรการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ความมั่งคั่งสุทธิ (Net worth) ของรัฐบาลปรับตัวลดลง (2) หากไม่มีการปรับสมดุลทางการคลัง สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ในระยะปานกลางอาจปรับตัวเพิ่มขึ้น

สูงกว่าเพดานตามกฎหมาย ณ ปัจจุบันที่ร้อยละ 70 ต่อ GDP และเข้าสู่พื้นที่ก้นขนทางการคลังสุดท้ายที่ควรเก็บไว้ ก่อนถึงจุดเพดานหนี้สาธารณะที่รัฐบาลอาจสูญเสียศักยภาพในการก่อหนี้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ และ (3) การจัดสรรรายจ่ายลงทุนเริ่มมีสัญญาณของนัยการใช้ Escape clause ในสถานการณ์ปกติ เนื่องจากพื้นที่ทางการคลังของงบประมาณรายจ่ายเริ่มไม่เพียงพอต่อการจัดสรรรายจ่ายประจำ โดยเฉพาะรายจ่ายที่ยากต่อการลดทอนที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทำให้มีสัดส่วนของโครงการลงทุนที่อาจไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่า “เป็นโครงการที่ได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร” เพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์ถอดรหัสความเสี่ยงทางการคลังดังกล่าวข้างต้น (1) มิติด้านโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เราได้มาซึ่ง “แผนที่ในการปรับสมดุลทางการคลัง” ซึ่งได้เผยให้เห็นภูมิทัศน์เศรษฐกิจและสังคมไทยในยุคหลัง COVID-19 ทำให้เรารู้ว่า อุปสรรคและปัจจัยเสี่ยงที่ภาคการคลังต้องระวังมีอะไรบ้าง รวมไปถึงช่วยให้เราเตรียมพร้อม และยกระดับนโยบายการคลังเพื่อรับมือกับความท้าทายเชิงโครงสร้างได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น (2) มิติด้านการคลัง ทำให้เราได้มาซึ่ง “เข็มทิศในการปรับสมดุลทางการคลัง” ทั้งในด้านหนี้ ด้านรายจ่าย และด้านรายได้ ซึ่งจะช่วยบอกตำแหน่งความเสี่ยงของฐานะการคลังที่เรากำลังเป็นอยู่ พร้อมทั้งบอกทิศทางที่นำเราไปสู่จุดหมายแห่งเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและภาคการคลังในอนาคต และ (3) มิติด้านกฎหมาย ทำให้เราได้มาซึ่ง “มาตรวัดในการปรับสมดุลทางการคลัง” ที่คอยจับจ้องหวั่นและบอกสภาพของภาคการคลังอย่างแม่นยำ โดยในยามวิกฤตมาตรวัดนี้จะส่งสัญญาณให้เรา เร่งเครื่องเพื่อพยุงเศรษฐกิจ และในยามปกติจะเป็นเครื่องมือเตือนให้เราชะลอหันกลับมาซ่อมบำรุงรักษาเครื่องยนต์ทางการคลังให้กลับพร้อมใช้งานและอยู่ในสภาพที่มีเสถียรภาพอีกครั้ง

“

ท้ายนี้ หากประเทศไทยสามารถบูรณาการการใช้ประโยชน์จากแผนที่ เข็มทิศ และมาตรวัด ในการปรับสมดุลทางการคลัง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผล จะเกิดเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะทำให้ภาคการคลังไทยสามารถฝ่าฟันทุกอุปสรรค และพาประเทศไทยในยุคหลัง COVID ให้ก้าวหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

”